

TORSDAG
25 NOVEMBER 2004

GÖTA

espond

Nr 274 Vecka 48 Årgång 166

Pris: 13 kr (6 kr hemburen till helårsprenumerera)

Justitiekansler Göran Lambertz i Correnintervju:

Det sitter oskyldigt dömda i de svenska fängelserna

Det sitter oskyldigt dömda i svenska fängelser. Det säger justitiekansler Göran Lambertz. Han tillträdde som JK i oktober 2001 och är regeringens högste ombudsman. Göran Lambertz är bördig från Kisa.

– Vi har de senaste åren sett flera fall som i efterhand måste betraktas som rättsövergrepp från samhället mot enskilda personer, förklarar han och

nämner Joy Rahman och Yasser Askar som bägge friades för mord efter åtskilliga år i fängelse.

En grundläggande rätts-

princip är att ingen ska dömas om domstolen inte finner det ställt bortom allt rimligt tvivel att personen utfört gärningen.

Så länge åklagaren inte kan

bevisa skuld så ska personen betraktas som oskyldig.

– Det är inte ovanligt att personer döms trots att bevisen inte är helt övertygande. Det är

svårt att säga något om antalet men jag anser mig se sådana fall då och då.

Sidan A10

”Ja, det sitter oskyldigt fängslade”

STOCKHOLM

Längst ut på ”myndighetsholmen” ligger Överkommissariens hus med Birger Jarls Tom som Gustav Vasa lät uppföra. Där i centrala Stockholm sitter i dag en av landets högsta jurister och oroar sig för rätts säkerheten i riket.

— Ja, svarar Göran Lambertz utan några reservationer på frågan om det sitter oskyldiga i svenska fängelser.

Justitiekanslern (JK) är också bekymrad över att rättsshaveristerna blir fler och fler.

Göran Lambertz vet inte riktigt var han ska göra av sina långa ben. An är de uppe på soffbordet, ibland korskägda och ibland rakt ned i golvet som fundament för armbågarna.

För att vara jurist och myndighetsperson är han förvånansvärt öppen. Andra synpunkter från honom är ”lagvängare” och tycks mer intresserad av vad lagarna gör med människorna än av själva paragraferna.

Lagarna blev sämre

Från sitt fönster har han utsikt till sin gamla arbetsplats justitiedepartementet. När jag själv skrev lagar under första halvan av 1990-talet skulle det gå fort. Det gick ibland ut över kvaliteten. Lagarna blev sämre och därmed svårare att tillämpa.

Som en av tre rättschefer på justitiedepartementet mellan åren 1997 och 2001 tyckte han att den genomsnitt-

liga kvaliteten fortsatte att sjunka. — Många hävdar att det har blivit värre sedan dess, förklarar han.

Justitiedepartementets rättschef Olle Abrahamsson är en av dem. Han har förklarat att skulde kvaliteten minska ytterligare vore det ”väldigt skadligt”.

Lambertz tillträdde som JK och därmed regeringens högste ombudsman 1 oktober 2001. Våren året därpå intervjuades han av Dagens Eko.

Rättsövergrepp

— Jag svarade då nej på frågan om det sitter oskyldigt dömda i svenska fängelser. Nej, det trodde jag inte, svarade jag lite försiktigt och lite naivt.

I dag blir svaret det rakt motsatta.

— Vi har de senaste åren sett flera fall som i efterhand måste betraktas som rättsövergrepp från samhället mot enskilda personer, förklarar han och nämner hemvårdaren Joy Rahman och Yasser Askar som bägge friades för mord efter åtskilliga år i fängelse.

Men i dag då?

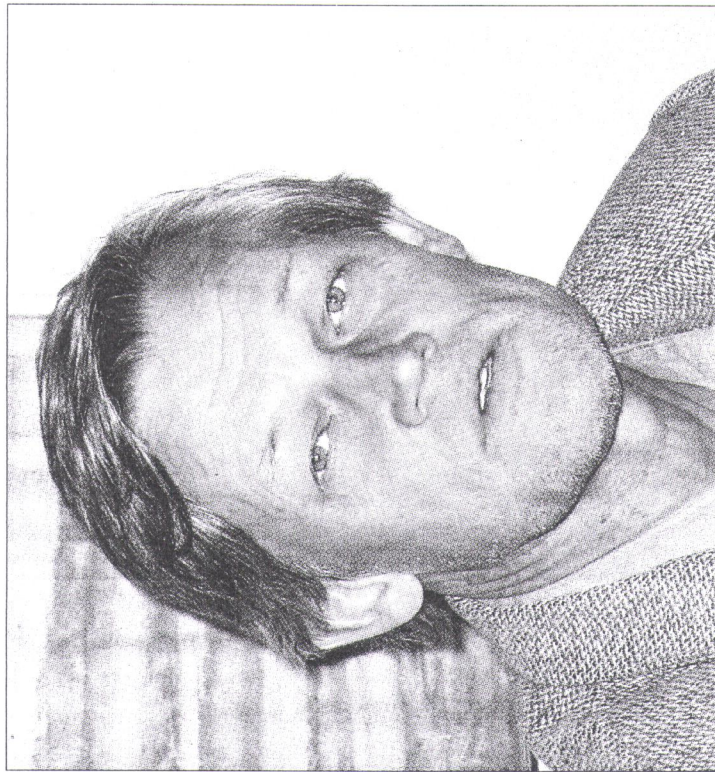
— Jag ska som JK inte ha några synpunkter på hur domstolarna dömer i enskilda fall. Jag kan gå in först när en högre instans friat en person och granska hur fallet handlagts och vilka fel som eventuellt begåtts av enskilda domare, åklagare och poliser.

Upmärksammas resning

Men han ruvar på ett konkret fall. Det handlar om ett medialt uppmärksammat fall där en resningsansökan nyligen lämnats in till Högsta domstolen bara ett stenkast bort från udden på Riddarholmen i Stockholm där den centrala makten i

”Vi har flera

fall som i efterhand måste betraktas som rättsövergrepp”

Bekymrad justitiekansler. Rättsshaveristerna blir fler och fler samtidigt som antalet rättsövergrepp från samhällets sida ökar.

riktet legat sedan Sverige enades.

— Jag har blivit tvungen att säga ta mig in i fallet och övertygats om att personen är oskyldig.

— Det kan verka fegt men så länge det inte finns en ifrågasatt dom bör jag inte uttala mig mer än så. Men jag tror att det är frågan om ett justitiemord.

En grundläggande rättsprincip är att ingen ska dömas om domstolen inte finner det ställt bortom allt rimligt tvivel att personen utfört gärningen.

inte hinna ägna de svåra målen tillräcklig tid.

Advokaterna?

— Många gör ett mycket bra jobb. Men dessvärre är det även många som inte tar upp frågor som borde tas upp. De får betalt för x antal timmar och många nöjer sig av förståeliga skäl med att jobba just så mycket och gräver inte tillräckligt djupt.

Hovrätterna?

— Den juridiska kvaliteten är mycket hög. Men tidsbristen är ett stort problem även där. I praktiken blir de ofta beroende av tingsrätternas genomgång av målen, säger Lambertz och vinklar om kroppen i soffan.

Strykordet 1984

Utöver att lagarna forceras fram har intresset inte alltid överväldigande för att korrigera brister.

— Det så kallade strykordet på en prostituerad kvinna 1984 i Solna ländar till eftertanke. De bägge åtalade läkarna fick inte process, menar han.

Läkarna friades av tingsrätten för mord men i domskälen stogs fast att de bägge utfört själva strykningen. Ett brott som var preskriberat.

— Men domskälen fick säkert en viss betydelse för att deras läkarlegitimationer drogs in efter en process i en administrativ domstol, kammarrätten. En domstol som inte är van eller rustad för komplicerad bevisning i mordmål men som nu tvingades ta upp fallet.

Bekymmersamt

— I allmänhetens ögon betraktas läkarna som mördare. Sådant kan inträffa ibland och är svårt att göra något åt. Men här har en domstol utan tillräckliga rätts säkerhetsgarantier i praktiken slagit fast att de är mördare. Det är bekymmersamt.

Enligt Lambertz borde justitieminister Thomas Bodström se till att lagen ändras så att det blir möjligt att även överklaga vissa domskäl. Tidigare framstötter har inte gett resultat.

— Kanske avger jag någon form av opinionsyttring, förklarar Lambertz.

Vänligt bemötande

Svåra lagar, felaktiga eller tvivelaktiga domar. Lägg därtill tidsbrist och en rejäl dos okänslighet hos somliga och det är som upplagt för rättsshaverister.

— Det borde finnas en påtagligt större vilja hos domstolar och myndigheter att lyssna och förklara varför det blivit på ett visst sätt. Ofta räcker det med en stunds vänligt bemötande.

— Men det krävs också en attitydförändring hos många på domstolarna och andra myndigheter som till exempel polis och åklagare. Människor måste bemötas med respekt, säger han

och knäpper händerna bakom nacken.

Utöver respekt för enskilda krävs upprättelse för dem som råkat illa ut. En ursäkt, ett förlåt från samhället, ofta omräknat till kronor där JK sätter ”pris-lappen”.

848 fick ersättning

Förra året beviljade JK 848 personer ersättning sedan de suttit oskyldigt anhöllna, hukade eller fängslade. En ökning med över 200 sedan 1995.

— Det går inte att nå idealen att enbart skyldiga ska gripas och hållas frihetsberövade, säger Göran Lambertz, tar sig om hakan och tycks beklara att ett nytt hot mot rätts samhället ska torna upp sig.

— Det allvarliga är om antalet fortsätter att öka för att man tappar på de lagliga möjligheterna att frihetsberöva människor.

NILS FUNCKE